

“Κώδικας συμπεριφοράς”: διδακτικό σχέδιο μαθήματος για ασφαλή και σωστή διαδικτυακή συμπεριφορά

Β. Εφόπουλος¹, Χρ. Παλάζη²

¹Σχολικός Σύμβουλος Πληροφορικής Κεντρικής Μακεδονίας

vefop@sch.gr

²Υπεύθυνη Συμβουλευτικού Σταθμού Νέων Δ.Δ.Ε. Σερρών, Δρ. Παιδαγωγικής

palazi@gmail.com

Περίληψη

Στην παρούσα εισήγηση διαπιστώνεται η εκτεταμένη σε χρόνο και ένταση χρήση του διαδικτύου και των κοινωνικών δικτύων από τους μαθητές και τις μαθήτριες, καθώς και οι κίνδυνοι που προκύπτουν από την εσφαλμένη χρήση του διαδικτύου, αναφορικά με την ασφάλεια και τα προσωπικά δεδομένα. Επισημαίνονται ταυτόχρονα οι κανόνες σωστής διαδικτυακής συμπεριφοράς (netiquette). Προτείνεται ένα σχέδιο μαθήματος για μαθητές και μαθήτριες Γυμνασίου, που είναι δυνατό να υλοποιηθεί από εκπαιδευτικούς όλων των ειδικοτήτων, προκειμένου να υπάρξει ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των παιδιών σε θέματα ασφαλούς και σωστής διαδικτυακής συμπεριφοράς.

Λέξεις κλειδιά: διαδίκτυο, κοινωνικά δίκτυα, ασφαλή χρήση, netiquette.

1. Εισαγωγή

Στις επιμορφωτικές δράσεις για θέματα σχετικά με την ασφάλεια στο διαδίκτυο, τη χρήση των κοινωνικών δικτύων από τους μαθητές και τις μαθήτριες, διαπιστώνεται ότι το κυρίαρχο συναίσθημα των εκπαιδευτικών είναι η έκπληξη και η ανησυχία για το συνολικό χρόνο χρήσης του διαδικτύου σε καθημερινή βάση από τα παιδιά, το είδος της διαδικτυακής τους πλοήγησης και τα φαινόμενα ψηφιακού εθισμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις η σχολική κοινότητα βρίσκεται στη δυσάρεστη θέση να αντιμετωπίσει περιστατικά που συνιστούν παράβαση των κανόνων σωστής συμπεριφοράς (netiquette) στη χρήση κυρίως των κοινωνικών δικτύων (Facebook, Twitter, Instagram). Η λεκτική βία, με κλιμάκωση και ιδιαίτερη μερικές φορές ένταση και διάρκεια, η ρητορική μίσους μέσω των κοινωνικών δικτύων (Ανδρέου, 2011), ξεκινά πολλές φορές από το περιβάλλον των συνομήλικων το σχολείο, εκδηλώνεται σε χρόνο συνήθως εκτός λειτουργίας του σχολείου (Patchin & Hinduja, 2006) και «επιστρέφει» με συνακόλουθη λεκτική συμπεριφορά ή και σωματική βία, εντός σχολικού ωραρίου στο χώρο του σχολείου-κυρίως στο προαύλιο (Sygkollitou, Psalti & Karatzia, 2010, Psalti, 2012).

Τα εμπειρικά αυτά δεδομένα, έρχονται να υποστηρίξουν πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία από πολύ πρόσφατη έρευνα του Οργανισμού IDC, Research Report, που πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο του 2013 στις Ηνωμένες Πολιτείες, σε άτομα ηλικίας 18-44 ετών, σε δείγμα 7.446 ατόμων τυχαίου πληθυσμού, χρηστών iPhone και android smartphones, με στόχο τη σχέση χρήσης κινητών και κοινωνικής σύνδεσης. Παρατηρείται λοιπόν, ότι ιδιαίτερα στην ηλικιακή ομάδα 18-24 ετών, η χρήση διαμορφώνεται ως εξής:

- 38% text/ ανταλλαγή μηνυμάτων SMS
- 40% ομιλία στο τηλέφωνο
- 34% μηνύματα στο Facebook
- 34% e-mail
- 39% Έλεγχος Facebook και Twitter

Επίσης στις ίδιες ηλικίες, 4 στους 5 χρήστες ελέγχουν το κινητό τους τηλέφωνο αμέσως μόλις ξυπνήσουν:

- 89% μέσα στα πρώτα 15 λεπτά (για να πραγματοποιήσουν κλίση)
- 74% άμεσα (έλεγχος ενημερώσεων)
- 54% άμεσα (χρήση ως ξυπνητήρι).

«Ένα επιπλέον στοιχείο, το οποίο καταδεικνύει η εν λόγω έρευνα, είναι ο χρόνος μη επαφής με τις συγκεκριμένες συσκευές, ο οποίος περιορίζεται σε μόνο 2 ώρες συν τις ώρες του ύπνου» επισημαίνει ο κ. Γ. Γουδέβενος (Γουδέβενος, 2016).

Καθίσταται επιτακτική συνεπώς η ανάγκη, η εκπαίδευση να μην αγνοήσει την νέα αυτή κοινωνική πραγματικότητα που χαρακτηρίζει καταλυτικά την καθημερινότητα των νέων και να αναζητηθούν τρόποι ευαισθητοποίησης αλλά και ενημέρωσης των παιδιών, των εκπαιδευτικών και των γονέων τους (Dehue, Bolman & Völlink, 2008, Αθανασιάδου & Ψάλτη 2011). Η επιμόρφωση αυτή πρέπει να στοχεύει:

- i. στη γνώση για τους κινδύνους που ελλοχεύουν στη χρήση του διαδικτύου και συνεπώς τα μέτρα ασφάλειας που πρέπει να λάβουν, προκειμένου να προστατεύουν τα προσωπικά τους δεδομένα και τους λογαριασμούς χρηστών που διατηρούν στο διαδίκτυο και
- ii. στη γνώση των κανόνων διαδικτυακής συμπεριφοράς «netiquette».

2. Δυνατότητες αξιοποίησης διδακτικών σεναρίων για τη σωστή χρήση και συμπεριφορά στο διαδίκτυο

Ένα σχέδιο μαθήματος, σαν το προτεινόμενο μπορεί να αξιοποιηθεί στην εκπαίδευση στο πλαίσιο (Κέκκερης & Δέλλας, 2005, Βοσνιάδου, 2006, Campbell, Butler & Kift, 2008, Αλεξανδρής, Μπελεσιώτης & Φούντας, 2011, Μπελεσιώτης, 2011):

- του ωρολογίου προγράμματος του μαθήματος Πληροφορικής
- στο μάθημα Ερευνητικές Εργασίες στο Λύκειο
- στην εκπόνηση προγραμμάτων σχολικών δραστηριοτήτων

- στην υλοποίηση βιωματικών εργαστηρίων για τα παιδιά (σε συνεργασία πχ. με τον Συμβουλευτικό Σταθμό Νέων (Σ.Σ.Ν.), το Γραφείο Σχολικών Δραστηριοτήτων, τα Κέντρα Πρόληψης των Εξαρτήσεων και Προαγωγής της Ψυχοκοινωνικής Υγείας, με ειδικούς ψυχικής υγείας, κ.άλ.).

2.1 Παράδειγμα σχεδίου μαθήματος που μπορεί να υλοποιηθεί σε μαθητές/-τριες Γυμνασίου.

Πριν την εφαρμογή του σχεδίου μαθήματος, ο εκπαιδευτικός δίνει στους/στις μαθητές/-τριες ερωτήματα προκειμένου να υπάρξει προβληματισμός πάνω σε θέματα ασφαλούς και σωστής διαδικτυακής πλοήγησης (βλ. παράρτημα 1). Το προτεινόμενο σχέδιο μαθήματος βασίζεται:

α. στο έντυπο υλικό του saferinternet.gr και

β. στο έργο «Tabby στο Διαδίκτυο» (Threat Assessment of Bullying Behavior in Youth - Εκτίμηση του Κινδύνου που διατρέχουν Νεαρά Άτομα για Εκφοβισμό στο Διαδίκτυο).

Σχέδιο μαθήματος: Κώδικας συμπεριφοράς!

Θεματική: Ψηφιακός αλφαριθμητισμός, δεοντολογία και κώδικας συμπεριφοράς στο διαδίκτυο (netiquette).

Διδακτικός στόχος: Οι συμμετέχοντες έρχονται σε επαφή με βασικούς κανόνες ορθής συμπεριφοράς που πρέπει να εφαρμόζονται στις επικοινωνίες μέσω διαδικτύου (Τζιμόπουλος, Πόρποδα, Προβελέγγιος, 2010).

Διάρκεια: 2 ή 3 διδακτικές ώρες (σε περίπτωση που χρησιμοποιηθεί και η αφόρμηση).

Βαθμός δυσκολίας: Μικρός

Μέσα διδασκαλίας:

- Ηλεκτρονικός υπολογιστής
- Προβολέας
- Πρόγραμμα παρουσίασης διαφανειών
- Σύνδεση στο διαδίκτυο
- Χρήση των κανόνων «netiquette» σε έντυπη ή ψηφιακή μορφή
- Ηλεκτρονικοί Υπολογιστές για τους μαθητές

Προετοιμασία: Αφόρμηση

Οδηγίες για τους εκπαιδευτικούς 1.

1. Στον φυλλομετρητή (browser) του υπολογιστή σας, ανοίγετε την ηλεκτρονική διεύθυνση του ευρωπαϊκού προγράμματος <http://www.tabby.eu>.

Το Tabby είναι ένα διαδραστικό εργαλείο (βλ. παράρτημα 2.) και σε κάθε ένα από τα προφίλ υπάρχει παράλληλα από το πρόγραμμα εξήγηση, προκειμένου να κατανοήσει ένα παιδί:

α. τι συμβαίνει όταν χρησιμοποιεί το διαδίκτυο

β. σε ποιο βαθμό κινδυνεύει να υποστεί παρενόχληση και διαδικτυακές απειλές, οι οποίες μπορούν να περιορίσουν την ελευθερία του και να επηρεάσουν

αρνητικά, τόσο την ποιότητα της ζωής του, όσο και την ικανότητά του να ανταποκριθεί σε ανάλογες καταστάσεις.

2. Πηγαίνετε στην επιλογή [>GO DIRECTLY TO THE ONLINE QUESTIONNAIRE](#) << και επιλέγετε την ελληνική γλώσσα.

Στη σελίδα του ερωτηματολογίου

(<http://www.surveygizmo.com/s3/2178825/tabby-GRE-NEW>), προσοχή επιλέγετε Όχι στην 1^η ερώτηση:

1. Η τάξη σου συμμετέχει στο Ερευνητικό Πρόγραμμα Tabby; *This question is required.

- Ναι
- Όχι

3. Βάζετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν ατομικά και μεμονωμένα στους Η/Υ του εργαστηρίου με τη σειρά το ανώνυμο ερωτηματολόγιο Tabby.eu. (Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατό να γίνει αυτό στη διάρκεια μιας διδακτικής ώρας, δίνετε την ηλεκτρονική διεύθυνση, ώστε να το συμπληρώσουν τα παιδιά στο σπίτι και να σας φέρουν στο μάθημα το προφίλ που θα προκύψει).
4. Με την ολοκλήρωση του ερωτηματολογίου, προκύπτει ένα από τα 4 δυνατά προφίλ tabby (δηλ. πράσινο, κίτρινο, πορτοκαλί, κόκκινο).
5. Με βάση τα αποτελέσματα του διαδικτυακού ερωτηματολογίου, είναι δυνατό να ακολουθήσει συζήτηση και καταγραφή των απόψεων των μαθητών/-τριών στο μάθημα, προκειμένου να παρουσιαστούν την τελευταία ώρα στην ολομέλεια του τμήματος.

Οδηγίες για τους εκπαιδευτικούς 2.

Οι μαθητές ενημερώνονται ότι θα μάθουν για τον κώδικα συμπεριφοράς που πρέπει όλοι μας να ακολουθούμε στις διαδικτυακές μας επικοινωνίες, το λεγόμενο “Network Etiquette” ή συνοπτικά “Netiquette”. Ιδιαίτερα θα μάθουν 12 βασικούς κανόνες.

1. Στον φυλλομετρητή (browser) του υπολογιστή σας, ανοίγετε [την ηλεκτρονική διεύθυνση](#) του webinar “Network Etiquette: Βασικοί κανόνες της σωστής διαδικτυακής συμπεριφοράς” (διάρκεια 6:28 λεπτά).
2. Δημιουργείτε μια διαφάνεια όπου γράφετε εσείς τους 12 κανόνες της ίδιας σελίδας (βλ. παράρτημα 3.).
3. Προβάλλετε μέσω του προβολέα το διαδικτυακό σεμινάριο-webinar που θα βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση: https://www.youtube.com/watch?v=f3u5kOvTyrg&list=PLNfaW6DR1nw1jn61mH4tEIE_B9sRKQ7J&index=3
4. Προβάλλετε μέσω του προβολέα τους 12 κανόνες για το “Netiquette” που μόλις άκουσαν, στη διαφάνεια που έχετε ετοιμάσει.
5. Συζητάτε με τους μαθητές και τις μαθήτριες σας γι’ αυτά που άκουσαν. Παραδείγματα ερωτήσεων κατά τη συζήτηση:
 - Γνώριζαν μέχρι σήμερα τι είναι το “Netiquette”;

- Έχουν στείλει ηλεκτρονικά μηνύματα σε πολλούς παραλήπτες που δεν είναι όλοι μεταξύ τους γνωστοί, χωρίς να βάλουν όλες τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις στο “κρυφό αντίγραφο” (blind carbon copy); Κατόντησαν τι είναι το κρυφό αντίγραφο;
 - Έχουν γράψει μηνύματα με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα, δίχως να γνωρίζουν ότι αυτό ισοδυναμεί με φωνές;
 - Γνωρίζουν τι είναι τα Greeklish;
6. Αν έχει τύχει να συνομιλήσουν με ένα άγνωστο στο διαδίκτυο.
 7. Για το υπόλοιπο της διδακτικής ώρας ενημερώνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες σας ότι θα παίξουν το κουίζ “Netiquette”. Αν απαντήσουν σωστά σε τουλάχιστον 8 από τις 10 ερωτήσεις του κουίζ, θα λάβουν το πιστοποιητικό γνώσεων για το “Netiquette”. Χωρίζετε τους μαθητές σε ομάδες, αναλόγως του αριθμού των διατιθέμενων υπολογιστών. Προβάλλετε σε όλους τους υπολογιστές το κουίζ για το “Netiquette” που θα βρείτε στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://www.saferinternet.gr/games/quiz1_etiquetteRANSWpages.html
 8. Για όσους/-ες μαθητές/-τριες λάβουν το πιστοποιητικό του κουίζ, μπορείτε να το αποθηκεύσετε στο σκληρό δίσκο του υπολογιστή και να το εκτυπώσετε αργότερα για να τους το διανεμίετε.

2.2 Συζήτηση στην ολομέλεια

Στο κλείσιμο της εφαρμογής του σχεδίου μαθήματος, είναι δυνατό να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα από τη σύγκριση των απαντήσεων που έδωσαν τα παιδιά στη συζήτηση που προηγήθηκε της εφαρμογής, με βάση τις ερωτήσεις που τους δόθηκαν στη αρχή και τις γνώσεις που αποκόμισαν κατά την εφαρμογή του διδακτικού σεναρίου. Είναι δυνατό επίσης να συντάξουν και να αναρτήσουν τους δικούς τους βιωματικούς κανόνες στην ιστοσελίδα του σχολείου ή σε ιστολόγιο που θα δημιουργηθεί γι’ αυτό το σκοπό.

Συμπεράσματα

Η εκτεταμένη και γενικευμένη χρήση του διαδικτύου από τα παιδιά, είναι ένα επίκαιρο και μεγάλο σε έκταση και σημασία θέμα. Απαιτείται ωστόσο οι εκπαιδευτικοί να ευαισθητοποιήσουν τα παιδιά και τα ενημερώσουν στο πως θα διαχειριστούν τη διαδικτυακή τους παρουσία, με τρόπο που δεν θα θίγει άλλους, θα σέβεται την ελευθερία έκφρασης, τους κανόνες δηλ. του netiquette αλλά και της προσωπικής τους «εικόνας», στην οποία ο καθένας μπορεί τώρα και στο μέλλον να έχει πρόσβαση (Σαμαρά & Κορμάς, 2011, Τσίτσικα, 2011).

Πρέπει ταυτόχρονα, να δίνονται στα παιδιά συγκεκριμένες πρακτικές και χρηστικές οδηγίες, επισημάνσεις που αφορούν την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων που δίνονται άκριτα μέσω της χρήσης του διαδικτύου και των ιστοσελίδων κοινωνι-

κής δικτύωσης (μέσω αναρτήσεων, μηνυμάτων, φωτογραφιών, αριθμών κινητών τηλεφώνων, προσωπικών πληροφοριών, ακουστικών μηνυμάτων, αριθμών πιστωτικών καρτών, μέχρι και εντοπισμού τοποθεσίας στην οποία βρίσκονται μέσω ενεργοποίησης του GPS του κινητού τους τηλεφώνου λ.χ. όπως απαιτείται από διάφορες δημοφιλείς εφαρμογές και υπηρεσίες (βλ. περαιτέρω οδηγίες και συμβουλές και στο παράρτημα των αναφορών στο διαδίκτυο).

Παράρτημα 1.

Ερωτήσεις σε θέματα ασφαλούς και σωστής διαδικτυακής πλοήγησης:

- Πόσο συχνά χρησιμοποιείς το διαδίκτυο;
- Η χρήση που κάνεις είναι για ενημέρωση, για ψυχαγωγία, για κάτι άλλο;
- Συμμετέχεις στα κοινωνικά δίκτυα;
- Οι γονείς σου γνωρίζουν – ενδιαφέρονται για το διαδίκτυο;
- Αισθάνεσαι ασφαλής όταν πλοηγείσαι στο διαδίκτυο; Υπάρχουν κανόνες που τηρείς – ακολουθείς;
- Έχεις συνομιλίες - επαφές με άτομα που δεν έχεις γνωρίσει από κοντά;
- Έχεις αισθανθεί άσχημα κάποια στιγμή, βλέποντας μια φωτογραφία - ανάρτηση φίλου/φίλης;
- Έχεις δεχθεί οποιασδήποτε μορφής παρενόχληση στο διαδίκτυο;

Παράρτημα 2.

Το έργο «Tabby στο Διαδίκτυο» (Threat Assessment of Bullying Behavior in Youth - Εκτίμηση του Κινδύνου που διατρέχουν Νεαρά Άτομα για Εκφοβισμό στο Διαδίκτυο <http://www.tabby.eu/>).

Αναφέρεται στις αρνητικές προκλήσεις με τις οποίες έρχονται αντιμέτωποι οι εκπαιδευτικοί, οι σχολικοί σύμβουλοι, οι διευθυντές/διευθύντριες των σχολείων, οι γονείς και οι μαθητές/μαθήτριες και οι οποίες απορρέουν από τη χρήση που κάνουν τα νεαρά άτομα (Athanasiaides et al., 2015):

- στα ψηφιακά μέσα,
- στο διαδίκτυο,
- στα κινητά τηλέφωνα και
- σε άλλες διαδραστικές συσκευές.

Κατά κύριο λόγο, αναφέρεται στον ηλεκτρονικό εκφοβισμό, τις ηλεκτρονικές απειλές και το sexting [sex + texting, ο όρος αναφέρεται κυρίως στην ανάρτηση εικόνων με γυμνό ή σεξουαλικό περιεχόμενο].

Στην περίπτωση του ηλεκτρονικού εκφοβισμού διακρίνονται τα ακόλουθα χαρακτηριστικά στοιχεία:

- Εκούσιος: αυτό σημαίνει ότι ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός είναι το αποτέλεσμα εσκεμμένης, και όχι τυχαίας, συμπεριφοράς·
- Επαναλαμβανόμενος: αυτός ο τύπος εκφοβισμού αντικατοπτρίζει μία μορφή συμπεριφοράς, η οποία δεν είναι τυχαία και μεμονωμένη. Το ένα και μόνο

επεισόδιο, είναι αρκετό για να αποκτήσει τα χαρακτηριστικά της διαδικτυακής διανομής.

Το ερωτηματολόγιο

tabby <http://www.tabby.eu/question.html> www.tabby.eu/question.html).

Πρόκειται για ένα ερωτηματολόγιο, στο οποίο αγόρια και κορίτσια καλούνται να δώσουν πληροφορίες για το τι γίνεται στο σχολείο όταν χρησιμοποιούν οποιαδήποτε ψηφιακή συσκευή, καθώς και για τον τρόπο που χρησιμοποιούν γενικότερα το διαδίκτυο.

Οι απαντήσεις που παρέχουν τα αγόρια και τα κορίτσια, χρησιμοποιούνται για να αξιολογηθεί ο βαθμός στον οποίον η συμπεριφορά τους στην πραγματική ζωή και στο διαδίκτυο, μπορεί να τους θέσει σε κίνδυνο να ασκήσουν ή να υποστούν ηλεκτρονικό εκφοβισμό.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και τα αποτελέσματα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για στατιστικούς σκοπούς.

Παράρτημα 3.

Βοήθημα για τη συζήτηση για το “Netiquette”

Το “Network Etiquette” ή “Netiquette” είναι σύνολο κανόνων που ορίζουν την ηθική και σωστή συμπεριφορά των χρηστών στο διαδίκτυο. Αναγνωρίζεται σε όλες τις μορφές ηλεκτρονικής επικοινωνίας: άμεσα μηνύματα (instant messaging), ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (email), ιστολόγια (blogs), ομάδες συζήτησης (discussion forums), δωμάτια επικοινωνίας (chat rooms), ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης (social networks).

Βασικοί κανόνες του “Netiquette” σύμφωνα με το <http://www.saferinternet.gr/> είναι:

Κανόνας 1ος: Είναι σημαντικό να θυμόμαστε ότι, όπως και στην αληθινή ζωή, έτσι και στο διαδίκτυο ισχύουν οι ίδιοι κανόνες καλής συμπεριφοράς, η τήρηση των οποίων είναι απαραίτητη για την εύρυθμη λειτουργία των εικονικών κόσμων.

Κανόνας 2ος: Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι στο άλλο άκρο της σύνδεσης βρίσκεται ένας άνθρωπος, και όχι μια μηχανή. Γι’ αυτό, σκεφτόμαστε πριν γράψουμε κάτι, καθώς στον ηλεκτρονικό λόγο είναι πολύ εύκολο να γίνουν παρεξηγήσεις, απλά επειδή ο παραλήπτης δεν μπόρεσε να καταλάβει το ύφος και το περιεχόμενο των μηνυμάτων μας. Φυσικά, δεν μπορεί να δει το πρόσωπο, ούτε να ακούσει τη φωνή μας.

Κανόνας 3ος: Σεβόμαστε την ιδιωτικότητα των χρηστών. Δε διαβάζουμε τα emails, δεν ψάχνουμε τα αρχεία τους, ούτε τις προσωπικές τους πληροφορίες.

Κανόνας 4ος: Δεν χρησιμοποιούμε κεφαλαία γράμματα κατά τη συγγραφή ενός μηνύματος, γιατί ισοδυναμεί με φωνές, ερμηνεύεται ως υψωμένος τόνος φωνής.

Κανόνας 5ος: Αποφεύγουμε την αποστολή αλυσιδωτού ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, εάν το μήνυμα δεν είναι αρκετά σημαντικό ή δεν έχει να κάνει με κάποιο ανθρωπιστικό σκοπό. Τέτοιου είδους ταχυδρομείο ενδέχεται να μπλοκάρει ή να επιβραδύνει το σύστημα ταχυδρομείου του παραλήπτη.

Κανόνας 6ος: Δεν αποστέλλουμε ανεπιθύμητη αλληλογραφία junk ή spam.

Κανόνας 7ος: Σεβόμαστε το χρόνο των ατόμων με τα οποία επικοινωνούμε, καθώς και την ταχύτητα σύνδεσής τους στο διαδίκτυο, που μπορεί να είναι πολύ πιο αργή από τη δική μας. Γι' αυτό, αποφεύγουμε τα ηλεκτρονικά μηνύματα με μεγάλα αρχεία, που μπορούν να επιβραδύνουν σημαντικά την παραλαβή αλληλογραφίας του παραλήπτη. Εάν, παρόλα αυτά, πρέπει να στείλουμε ένα τέτοιο αρχείο, ενημερώνουμε προηγουμένως τον παραλήπτη του.

Κανόνας 8ος: Εάν στέλνουμε email σε περισσότερους παραλήπτες που δε γνωρίζονται μεταξύ τους, ακόμα και αν όλοι είναι φίλοι μας, βάζουμε πάντα τις ηλεκτρονικές τους διευθύνσεις στο κρυφό αντίγραφο κοινοποίησης, το λεγόμενο "Bcc (Blind carbon copy)". Έτσι αποφεύγουμε τη δημοσίευση της διεύθυνσης κάθε παραλήπτη προς τους άλλους, καθώς αποτελεί προσωπικό δεδομένο. Αντίστοιχα, δεν προωθούμε μηνύματα προς τρίτους, αν δεν σβήσουμε πρώτα τις ηλεκτρονικές διευθύνσεις που περιέχονται στο μήνυμα.

Κανόνας 9ος: Παρόλο που δεν απαγορεύεται να λέμε τη γνώμη μας στο διαδίκτυο, το "Netiquette" επιβάλλει να σεβόμαστε τη γνώμη των άλλων και να μη διαπληκτιζόμαστε διαδικτυακά, για να μη γινόμαστε δυσάρεστοι στους υπόλοιπους συνομιλητές.

Κανόνας 10ος: Ας μην είμαστε επικριτικοί σε ορθογραφικά ή συντακτικά λάθη, ή ακόμα "χαζές" (κατά την κρίση μας) ερωτήσεις, που κάνουν τα άτομα που συνομιλούν μαζί μας στο διαδίκτυο, όταν μας στέλνουν email ή όταν κάνουμε "chat". Δεν πειράζει. Αν, ωστόσο, θέλουμε να τα επισημάνουμε, το κάνουμε με διακριτικό τρόπο χωρίς να πληγώσουμε τα άτομα αυτά, και σίγουρα όχι σε δημόσιο διαδικτυακό χώρο.

Κανόνας 11ος: Πριν μοιραστούμε πληροφορίες στο διαδίκτυο, καλό είναι να βεβαιωθούμε για την εγκυρότητά τους. Ας έχουμε υπόψη μας ότι οι πληροφορίες που αναρτούμε, μπορεί να επηρεάσουν άλλους χρήστες, γι' αυτό φέρουμε ευθύνη για κάθε είδους δημοσίευση που μπορεί να τους παραπλανήσει ή να τους αποπροσανατολίσει.

Κανόνας 12ος: Αποφεύγουμε τη χρήση greeklish όταν επικοινωνούμε σε επίσημο ύφος με άλλα άτομα, όπως πχ. με τους δασκάλους μας. Επιπλέον, σε αυτού του είδους τα μηνύματα δεν έχουν θέση ούτε οι συντομεύσεις, ούτε τα εικονίδια "emoticons".

Αναφορές

- Athanasiaides C., Kamariotis H., Psalti A., Baldry A., & Sorrentino A. (2015), Internet Use and Cyberbullying among adolescent students in Greece: the "TABBY" project, *Hellenic Journal of Psychology*, Vol. 12 (2015), pp. 14-39
- Campbell, M., Butler, D., & Kift, S. (2008). A school's duty to provide a safe learning environment: Does this include cyberbullying? *Australia & New Zealand Journal of Law & Education*, 13(2), 21-32.
- Dehue, F., Bolman, C., & Völlink, T. (2008). Cyberbullying: Youngsters' experiences and parental perception. *Cyberpsychology & Behavior*, 11(2), 217-223.

- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4(2), 148-169.
- Psalti, A. (2012). Bullies, victims, and bully-victims in Greek schools: Research data and implications for practice. *Hellenic Journal of Psychology*, 9, 132-157.
- Syggollitou, E., Psalti, A., & Kapatzia, A. (2010). Cyberbullying among Greek adolescents. In J. A. Mora-Merchan and T. Jager (Eds), *Cyberbullying. A cross-national comparison* (pp. 101-113). Landeau: Verlag Empirische Padagogik.
- Αθανασιάδου, Χ., & Ψάλτη, Α. (2011). Γνώσεις και απόψεις των εκπαιδευτικών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης για τον εκφοβισμό στο σχολείο. *Hellenic Journal of Psychology*, 8, 66-95.
- Αλεξανδρής, Ν., Μπελεσιώτης, Β., & Φούντας, Ε. (2011). *Εισαγωγή στη Διδακτική Πληροφορικής*. Αθήνα: Εκδόσεις Varnar.
- Ανδρέου, Ε. (2011). *Χορεύοντας με τους λύκους. Διαδικασίες και μηχανισμοί θυματοποίησης εντός και εκτός του σχολείου*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο Α.Ε.
- Βοσνιάδου, Σ. (2006). *Σχεδιάζοντας περιβάλλοντα μάθησης υποστηριζόμενα από τις Σύγχρονες Τεχνολογίες*. Αθήνα: GUTENBERG.
- Κέκκερης, Γ. & Δέλλας, Σ. (2005). *Υπεύθυνη και ασφαλής χρήση του διαδικτύου: μία διδακτική πρόταση*. Στο: Α. Γιαλαμά, Ν. Τζιμόπουλος, Α. Χλωρίδου (επιμ.) Πρακτικά 3ου Πανελληνίου Συνεδρίου των εκπαιδευτικών για τις Τ.Π.Ε. «Αξιοποίηση των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στη Διδακτική Πράξη» (σελ. 494-504). Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Μπελεσιώτης, Β., (2011). *Η πληροφορική και στοιχεία διδασκαλίας της στο σχολείο*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Σαμαρά Β., Κορμάς Γ. (2011). *Θέματα Ασφάλειας στο Διαδίκτυο στο Εφηβεία: η ηλικία των μεταβολών και των δυνατοτήτων*, Τόμος 1, Κεφάλαιο 12, 161-171.
- Τζιμόπουλος, Ν., Πόρποδα, Α., Προβελέγγιος, Π. (2010). *Ασφαλής χρήση του διαδικτύου*. Στο: Β. Κολτσάκης, Γ. Σαλονικίδης & Μ. Δοδοντής (επιμ.) Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Εκπαιδευτικού Συνεδρίου Ημαθίας «Ψηφιακές και Διαδικτυακές εφαρμογές στην εκπαίδευση» (σελ. 1723-1730). Ανακτήθηκε 2/12/2010 από τη διεύθυνση: <http://www.ekped.gr/praktika10/web/154.pdf>
- Τσίτσικα Α. (2011). Κατάχρηση Διαδικτύου στο Εφηβεία: η ηλικία των μεταβολών και των δυνατοτήτων, Τόμος 1, Κεφάλαιο 24, 325-330.

Διευθύνσεις στο διαδίκτυο

<http://www.tabby.eu>, <http://www.tabby.eu/el/>

ΠΣΔ. *Ασφάλεια στο Διαδίκτυο. Ενημερωτικός κόμβος του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου*. Ανάκτηση από το <http://internet-safety.sch.gr/>

<http://www.safeline.gr>

<http://www.0-18.gr>

<http://www.saferinternet.gr/> Ενημερωτικό Υλικό | Κανόνες ορθής συμπεριφοράς στο διαδίκτυο. Ανάκτηση από
το: <http://www.saferinternet.gr/index.php?parentobjId=Page15&objId=Category260&childobjId=Text1177>

Ελληνικό Κέντρο Ασφαλούς Διαδικτύου (2009). Δράση Ενημέρωσης Saferinternet.gr. Δελτίο Τύπου. Έρευνα: Προώθηση της ασφαλούς χρήσης του Διαδικτύου στο σχολείο - η άποψη των εκπαιδευτικών. Ανάκτηση από
το: <http://www.saferinternet.gr/index.php?action=download&objId=File342>

Εγχειρίδιο με τον τίτλο "ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ": ένα εγχειρίδιο για την καταπολέμηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο μέσα από την εκπαίδευση στα ανθρώπινα δικαιώματα. Ανάκτηση από το: <https://s3.amazonaws.com/webprofile-ngos/Files/45/%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%94%CE%95%CE%A3%CE%9C%CE%9F%CE%99.pdf>

Εγχειρίδιο με τον τίτλο "Το Διαδίκτυο που θέλουμε" (Web We Want-2013), Ευρωπαϊκό Σχολικό Δίκτυο (EUN) σε συνεργασία με το δίκτυο Insafe. Ανάκτηση από
το: http://www.webwewant.eu/documents/10180/18685/Handbook_WWW_Grec.pdf/c3d4e28b-75b4-432c-8760-af52d2260574

Παρουσίαση του κ. Δρ. Β. Γκάμα, για το υλικό για την Ασφάλεια στο διαδίκτυο από το ΠΣΔ. Ανάκτηση από το: <http://synmesyn.sch.gr/files/psd2.pdf>

Παρουσίαση με τίτλο: Online Bylling-Hate Speech του Gudberg Jonsson από την Ισλανδία, επικεφαλής του No Hate Speech Movement στην Ισλανδία. Ανάκτηση από το: <http://synmesyn.sch.gr/files/If%20you%20tolerate%20this.pdf>

Γουδέβενος Γ. (2016), «Μυοσκελετική ανάπτυξη των παιδιών: Γιατί είναι εχθρός η τεχνολογία;». Ανάκτηση από το: <http://www.goudevenos.gr>

Always Connected How Smartphones And Social Keep Us Engaged. An IDC Research Report (2013), Sponsored By Facebook. Ανάκτηση από
το: <http://www.nu.nl/files/IDC-Facebook%20Always%20Connected%20%281%29.pdf>

Abstract

This text describes the confirmed and extended use of Internet and social networking sites by the students, along with the hazards arising from the misuse of Internet as for the safety and privacy. At the same time, rules of "right web behavior" are pointed out (netiquette). A teaching project is proposed, that is possible to be implemented by teachers of all subjects, in order to sensitize and inform students of safety and behavior issues in web and how to avoid being victims of cybercrime.

Keywords: Internet, social networking, safe use, netiquette.